

УДК 334.764

DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2022-4-3>

Наталія Анатоліївна ШЕВЧУК,

канд. техн. наук, доцент, факультет менеджменту
та маркетингу, кафедра економіки і підприємництва,
Національний технічний університет України
Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: 0000-0003-0355-9793

Юлія Дмитрівна ПРОЦЮК,

магістрант факультету менеджменту та маркетингу,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: 0000-0002-2672-0546

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В ЕКО-ІНДУСТРІАЛЬНОМУ ПАРКУ

У статті розглянуто процес визначення методичних підходів оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства в умовах розвитку еко-індустріального парку. Еко-індустріальні парки і підприємства, які входять до їх складу сприяють ресурсоефективності, залученню інвестицій, забезпеченню збалансованого регіонального розвитку територій. Підприємства, які функціонують на спільній території шляхом промислового симбіозу та системою управління ресурсозбереженням підвищують економічні, екологічні та соціальні показники діяльності підприємства. Розглянуто, що матеріально-технічну базу ресурсного потенціалу визначають основні засоби підприємства, вони переважно формують технічний потенціал його розвитку, різноманіття асортименту виробленої продукції, її кількісні та якісні показники, а також конкурентоспроможність на ринку. Методологія управління ресурсним потенціалом підприємства полягає в його виявленні, оцінці, використанні та нарощуванні шляхом прискорення процесів, що знімають обмеження та збільшують можливості використання потенціалу в умовах розвитку еко-індустріального парку.

Ключові слова: ресурсний потенціал, ефективність управління, методичні підходи, елементи ресурсного потенціалу, ресурсозбереження, сутність методології.

Nataliia SHEVCHUK

PhD in Technical Sciences, Associate Professor,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Ukraine

Yuliia PROTSIUK

Master's student of the Faculty of Management and Marketing,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorskyi Kyiv Polytechnic Institute», Ukraine

METHODICAL APPROACHES TO EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE'S RESOURCE POTENTIAL IN THE ECO-INDUSTRIAL PARK

Methodical approaches to the assessment of the efficiency of management of the enterprise's resource potential in the context of the development of the eco-industrial park are investigated in the article. Thus, the resource potential means the economic potential and the ability of the organization to ensure the achievement of the set goals. It has been proven that for the efficiency of the functioning of resources, this becomes one of the most important areas of activity of any enterprise, being a necessary factor for its successful development and long-term work. The proposed methodology for assessing the use of the resource potential of an enterprise involves the following steps: consistent individual assessment of the use of each of the key components of the resource potential; a comprehensive assessment of the implementation of the resource potential of an enterprise based on the calculation of general indicators of the use of its resources - the resource of return and profitability of resources. For the needs of analysis and development of management decisions regarding increasing the efficiency of resource use, it is proposed to consider the latter in the context of material, labor and financial resources. Eco-industrial parks and enterprises included in them contribute to resource efficiency, attracting investments, and ensuring balanced regional development of territories. Enterprises that operate on a common territory through industrial symbiosis and a resource conservation management system increase the economic, environmental and social performance indicators of the enterprise. It is considered that the material and technical base of the resource potential is determined by the main means of the enterprise, they mainly form the technical potential of its development, the diversity of the range

of manufactured products, its quantitative and qualitative indicators competitiveness on the market. The methodology of managing the resource potential of the enterprise consists in its identification, assessment, use and expansion by accelerating processes that remove restrictions and increase the possibilities of using the potential in the conditions of the development of the eco-industrial park.

Keywords: resource potential, management efficiency, methodical approaches, elements of resource potential, resource conservation, essence of methodology.

Постановка проблеми. В останні роки найважливішою тенденцією розвитку економіки є створення пріоритетних умов економічного розвитку у бік ресурсозбереження.

Досвід показує, що активна робота з економії матеріальних, енергетичних, трудових та інших виробничих ресурсів стає стрижневим джерелом зростання валового суспільного продукту та головним об'єктом впровадження інновацій.

Актуальність проблеми формування та підвищення ефективності управління ресурсами підприємства особливо зростає в умовах нестабільного виробництва та кризи, що призводять до диспропорцій у споживанні ресурсів. Ці диспропорції знижують результативність управління ресурсним забезпеченням підприємства, оскільки в умовах кризи його можливості по залучення фінансових та інших ресурсів обмежені.

Важливого значення набуває розробка методичних підходів до оцінки ефективності управлінських рішень щодо раціонального використання фінансів, матеріалів, енергії, основних виробничих фондів та інших ресурсів підприємства в умовах приєднання до еко-індустріального парку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній та зарубіжній економічній літературі широко представлені роботи, присвячені різним аспектам ресурсного потенціалу у системі функціонування підприємств.

Наукові розробки управління економічними ресурсами знайшла розвиток у працях зарубіжних учених, таких як Дж. К. Андерсон, І. Ансофф, М. Вейдер, У. Левінсон. Дослідження проблем оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства тісно пов'язані з науковими працями С. В. Філіпової, О. І. Шаманської, о. В. Кузьменко та ін. Тематикою розвитку

еко-індустріальних парків слід відмітити праці таких вчених як: Н. Беллантуоно, Н. Соліха, С. Тульчинської. Також дослідженнями проводить Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО) [7] тощо.

Мета статті – формування методичних підходів оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства в умовах розвитку еко-індустріального парку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність діяльності господарюючого суб'єкта багато в чому визначається рівнем використання наявних ресурсів, їх продуктивністю. Продуктивність будь-якого ресурсу постійно змінюється. Вона залежить як від рівня розвитку ресурсу, так і від досконалості технології та організації його використання в сукупному виробничому процесі [1].

Світовий досвід показує, що еко-індустріальні парки і підприємства, які входять до їх складу сприяють ресурсоефективності, залученню інвестицій, забезпеченню збалансованого регіонального розвитку територій. Це спільнота підприємств, які функціонують на спільній території і співпрацюють в управлінні ресурсним потенціалом шляхом впровадження промислового симбіозу та системою управління ресурсозбереження з метою підвищення економічних, екологічних, соціальних показників діяльності підприємств [7].

Крім того, на рівень використання ресурсів впливають численні фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, які за характером впливу поділяються на економічні, організаційні, технічні, соціально-психологічні, технологічні, маркетингові та інші [2].

Вся сукупність ресурсів, наявних у розпорядженні підприємства, формує його ресурсний потенціал, а здібності співробітників підприємства до їх раціонального використання в процесі створення продукції визначають ефективність застосування даного ресурсного потенціалу [4]. Таким чином, ресурсний потенціал характеризує економічні можливості і здатність підприємства забезпечити досягнення поставлених цілей.

На основі проведеного аналізу науково-теоретичних підходів до економічної категорії «ресурсний потенціал» можна зробити висновок: під ресурсним потенціалом підприємства розуміється сукупність різних видів ресурсів та їх потенціалу, пов'язаних між собою, використання яких допомагає досягти економічного ефек-

ту. Практика показує, що сучасні підприємства, володіючи різноманітним і значним ресурсним потенціалом, демонструють недостатньо ефективно його використання.

Проблемним є питання про включення до складу виробничого потенціалу інших елементів (видів ресурсів), таких, як оборотні фонди, енергія, природні ресурси, ресурси управління та організації виробництва.

Оборотні фонди належать до виробничих ресурсів, але входять у постійному русі, що ускладнює їх облік. Вони можуть включатися до складу виробничого потенціалу на підприємствах, що характеризуються тривалим виробничим циклом.

Енергія також є одним з найважливіших видів ресурсів, але вона враховується за величиною її споживання, то є як затратна характеристика. Крім того, на підприємстві може бути встановлена застаріла енергоємна техніка, що ускладнює облік енергії в склад виробничого потенціалу.

Природні ресурси можуть включатися в склад виробничого потенціалу у тому випадку, якщо діяльність підприємства безпосередньо пов'язані з видобутком чи переробкою вихідної природної сировини (лісозаготівля та переробка деревини, сільськогосподарське виробництво) [3].

Можна виділити п'ять основних методів визначення величини виробничого потенціалу: еквівалентний метод, функціональний метод, кореляційний метод, вартісний метод, змішаний чи комбінований метод.

Істотною особливістю розглянутого підходу є те, що в них розглядається лише економічний потенціал підприємства, що відбиває переважно економічне використання ресурсів. Проте, як зазначалося вище, нині суб'єкти підприємства об'єднані як економічними, і неекономічними інтересами в умовах створення еко-індустріального парку демонструють високу ефективність та результативність. Очевидно, що економічний потенціал у цьому випадку є лише частиною потенціалу підприємства, задіяного у економічних процесах [4].

У зв'язку з цим, для аналізу економічних процесів, пропонується використовувати два рівні потенціалу підприємства:

- потенціал підприємства в цілому;
- складовий його економічний та соціальний потенціал підприємства.

Можна дати таке визначення потенціалу підприємства як економічної категорії – потенціал є сукупністю відносин між суб'єктами підприємства щодо можливості виявлення, оцінки, інвентаризації, використання та розвитку ресурсів та інформації.

Структура потенціалу є ключовим фактором, що характеризує тип підприємства. Переважання ресурсних чи інноваційних можливостей накладає відбиток на стратегії поточної діяльності підприємства, а також перспективи її розвитку.

Економічний потенціал – це сукупність можливостей по організації економічної діяльності в рамках існуючих або можливих умов та обмежень законодавчого, фінансового, організаційно-технічного та ресурсно-інноваційного характеру, проявляються і відображаються через граничні показники економічної діяльності підприємства [3].

В основу запропонованої методології управління ресурсним потенціалом підприємства закладено принципи:

- потенціал є динамічною характеристикою і проявляється тільки в процесі його використання;
- використання потенціалу підприємства має супроводжуватися його зростанням;
- процес використання та нарощування потенціалу є безперервним [5].

Методологія управління ресурсним потенціалом підприємства полягає в його виявленні, оцінці, використанні та нарощуванні шляхом прискорення процесів, що знімають обмеження та збільшують можливості використання потенціалу в умовах розвитку еко-індустріального парку.

Сутністю першого етапу управління ресурсним потенціалом є його виявлення, яке полягає у пошуку, визначеності та стабілізації потенціалу для її подальшої оцінки. В основі цього етапу лежить інформація. Пошук та виявлення потенціалу є важливим етапом розробки програм інвестиційного розвитку підприємств в умовах створення еко-індустріального парку.

Методику виявлення потенціалу підприємства в умовах приєднання до еко-індустріального парку пропонується побудувати на виявленні чотирьох рівнів інтересів суб'єкта підприємницької діяльності.

Перший крок. Пріоритет надається вивченню фінансових аспектів діяльності підприємства. Основним критерієм оцінки по-

тенціалу, буде стратегічний прибуток суб'єкта. Під стратегічним прибутком розуміється чистий дохід у межах термінів персоналізації відповідальності за бізнес суб'єкта економіки.

Прибуток визначається територіальними витратами. Територіальне розташування формує витрати виробництва та обігу, середній територіальний рівень рентабельності. Так, за аналогією з природною та сільськогосподарською рентою можна виділити виробничу ренту, яка формується з політики розвитку територій. На виробничу ренту впливає політика розміщення продуктивних сил та політика використання та розвитку потенціалу. Таким чином, інвестиційну привабливість визначає територіальна виробнича рента [6].

Другий крок. Передбачає аналіз матеріально-ресурсних потоків та процесів. На даному етапі критерієм буде об'ємно-вартісні показники наявних ресурсів та процесів їх використання. На рівні підприємств це буде аналіз активів та їх оборотності, на мезорівні – це рух виробничих фондів та випуск продукції. При цьому фінансові інтереси суб'єктів, визначених на базовому рівні, повинні дотримуватися та виступають як обмеження.

Третій крок. Здійснюється аналіз геополітичних інтересів суб'єктів. На рівні підприємства це виявляється у вивченні конкуренції та частці ринку, на мезорівні – це показники концентрації бізнесу.

Четвертий крок. Визначаються соціальні пріоритети суб'єктів. На рівні підприємства це організаційна культура, імідж, а також наявність бренду (нематеріальних активів), на мезорівні це ступінь інноваційності галузі.

Таким чином, процес виявлення потенціалу полягає в поетапному аналізі інформації щодо певних інтересів суб'єктів економічного процесу.

Важливим фактором є правильне визначення інформаційного оточення кожного етапу.

На етапі управління ресурсним потенціалом визначається його оцінка, що заснована на структуризації, прогнозуванні та моделюванні якісного та кількісного стану потенціалу. Потенціал має внутрішню (фундаментальну) оцінку, а також ситуаційну оцінку, що здійснюється для будь-яких цілей [6].

Можливість застосування такої методики, буде найбільш прийнятна для підприємств, які максимально повно відобразатимуть

діяльність з формування та використання ресурсів, а також будуть враховувати проблемні зони та перспективи розвитку ресурсного потенціалу підприємства при умові вступу в еко-індустріальний парк.

Аналіз ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства проводять поетапно:

- розробка плану проведення аналізу
- визначення відповідальних осіб та термінів
- збір даних, необхідні виконання аналізу
- розробка груп показників аналізу
- оцінка показників, що характеризують використання ресурсного потенціалу підприємства
- оцінка показників, що відображають використання матеріальних ресурсів підприємства
- оцінка показників, що характеризують використання трудових ресурсів підприємства
- оцінка фінансових показників підприємства
- узагальнення даних аналізу
- розробка заходів та рекомендацій щодо підвищення ефективності використання ресурсів підприємства
- реалізація заходів щодо результатів аналізу ресурсного потенціалу

Кожен із наведених вище етапів вимагає особливого підходу до його проведенню.

Висновки та пропозиції. За рівнем залежності від об'єкта управління можна виділити такі фактори, як планування, організація, керівництво, мотивація та контроль (функції управління).

Приєднання до еко-індустріального парку, планування та управління ефективністю формування та використання ресурсного потенціалу підприємства, дозволяє скласти прогноз та оцінити ступінь впливу досліджених вище факторів на ресурсозбереження, ресурсоспоживання та ресурсорозподіл ресурсів в межах парку. При цьому у підприємства з'являється можливість ефективного управління процесами використання ресурсного потенціалу та впровадження науково-обґрунтованих управлінських рішень щодо ресурсозбереження.

Для оцінки ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства необхідно застосовувати оптимальну кількість як показників, так і їх класифікаційних груп. Викликано це тим, що не всі показники дозволяють у повною мірою виявити резерви та отримати достовірну оцінку аналізованого потенціалу.

З метою розвитку виробничого та ресурсного потенціалу, пропонується підприємствам приєднуватися до еко-індустріальних парків, для досягнення максимального рівня ефективності економічної активності, збалансованості та соціально-економічного розвитку підприємств та територій.

© Шевчук Н.А., Процюк Ю. Д., 2022

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузьменко О.В. Організаційно-економічний механізм стратегічного управління ресурсним потенціалом підприємства. *Академічний огляд*. 2019. No 1(40). С. 110–115.

2. Латишева О.В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та особливості управління елементами забезпечення сталого розвитку. *Економічний вісник*. 2018. No 3(53). С. 126–130.

3. Методичний підхід до оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. № 12-1. С. 167–174.

4. Шаманська О.І. Система ефективного управління ресурсним потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. С. 81–88.

5. Tulchynska S., Shevchuk N., Kleshchov A., Kryshtopa I., Zaburmekha Ye. (2021). The Role of Higher Education Institutions in the Development of EcoIndustrial Parks in Terms of Sustainable Development. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 21 (10), p. 317-323.

6. Tulchynska S., Shevchuk N., Popelo O., Pohrebniak A., Kravchuk Y. (2021). Operation of industrial parks in the conditions of sustainable development and the paradigm of circular economy. *Laplace em Revista (International)*, vol.7, n.3C, Sept. 2021, p. 238-247.

7. UNIDO. International recommendations for Industrial Parks. 2019. Vienna (дата звернення: 02.11.2022).

REFERENCES

1. Kuz'menko O. V. (2019), Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm stratehichnoho upravlinnya resursnym potentsialom pidpryyemstva. [Organizational and economic mechanism of strategic management of enterprise resource potential]. *Akademichnyy Ohlyad – Academic Review*, 1(40), 110–115. (in Ukrainian).

2. Latsheva O. V. (2018), Resursnyy potentsial pidpryyemstva: sutnist', skladovi ta osoblyvosti upravlinnya elementamyzabez-pechennya staloho rozvytku. [Resource potential of the enterprise: essence, components and features of management of elements of providing of sustainable development]. *Ekonomichnyy visnyk – Economic Bulletin*, 3(53), 126–130. (in Ukrainian).

3. Metodichnyy pidkhid do otsinky innovatsiynoho potentsialu promyslovykh pidpryyemstv. (2019), [Methodical approach to the evaluation of innovative potential of industrial enterprises]. *Ekonomika ta upravlinnya pidpryyemstvamy – Business Economics and Management*, 12-1, 167–174. (in Ukrainian).

4. Shamans'ka O. I. (2021), Systema efektyvnoho upravlinnya resursnym potentsialom pidpryyemstva. [System of effective management of enterprise resource potential]. *Efektyvna ekonomika – An efficient economy*, 9, 81–88. (in Ukrainian).

5. Tulchynska, S., Shevchuk, N., Kleshchov, A., Kryshtopa, I., Zaburmekha, Ye. (2021), The Role of Higher Education Institutions in the Development of EcoIndustrial Parks in Terms of Sustainable Development. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 21 (10), p. 317-323.

6. Tulchynska, S., Shevchuk, N., Popelo, O., Pohrebniak A., Kravchuk Y. (2021), Operation of industrial parks in the conditions of sustainable development and the paradigm of circular economy. *Laplace em Revista (International)*, vol.7, n.3C, Sept. 2021, p. 238-247.

7. UNIDO. (2019), International recommendations for Industrial Parks. Vienna available at: (Accessed 02.11.2022).

СТАТТЯ НАДІЙШЛА ДО РЕДАКЦІЇ 07.11.2022